

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet
Landsbygdsministern

Till riksdagen

**Svar på fråga 2024/25:676 av Magnus Manhammar (S)
Gränsvärden för PFAS i alla livsmedel**

Magnus Manhammar har frågat mig hur jag avser att agera för att införa gränsvärden för PFAS i alla livsmedel.

Regeringen ser mycket allvarligt på spridningen av högfluorerade ämnen i miljön och i livsmedelskedjan där de utgör en risk för konsumenternas hälsa. PFAS-ämnena är en stor och komplex grupp av ämnen, fler än 10 000 olika ämnen, med en bred användning i samhället. Vissa av dessa ämnen är misstänkt cancerframkallande, kan orsaka fosterskador, skador på immunförsvaret och inre organ. PFAS kan också vara hormonstörande och orsaka allvarliga skador i miljön. Forskning om ämnena visar att det finns starka skäl att anta att alla PFAS-ämnen har liknande egenskaper. Gemensamt för dem är att de är syntetiskt framställda och att de inte bryts ned, eller bryts ned extremt långsamt till andra PFAS-ämnen. Många av ämnena är vattenlösliga och mycket rörliga i mark, luft och vatten.

De PFAS-ämnen som redan finns i miljön är tyvärr långlivade och kommer att finnas kvar under överskådlig tid, trots ansträngningar med sanering av mark och vatten. Genom närvaron i miljön utgör de en risk i livsmedelskedjan.

Livsmedelsverket har sedan 2014 haft nationella åtgärdsgränser för PFAS i dricksvatten. Myndigheten beslutade 2022 om nya dricksvattenföreskrifter med anledning av Europaparlamentets och rådets direktiv om kvalitet på dricksvatten.

Livsmedelsverket har valt att sätta ett så lågt gränsvärde för PFAS i dricksvatten som möjligt. Det nya gränsvärdet ska börja tillämpas den 1 januari 2026. Sedan 2023 har EU gemensamma gränsvärden för PFAS-ämnen i animaliska livsmedel. Samtliga gränsvärden för PFAS grundar sig på en riskvärdering som Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet (EFSA) publicerade 2020.

Trifluorättiksyra (TFA) förekommer i miljön eftersom det bland annat används som lösningsmedel, i köldmedier och värmepumpar samt uppstår när vissa andra PFAS-ämnen bryts ner. Till skillnad från andra PFAS-ämnen, bioackumuleras inte TFA i kroppen. Att TFA kan förekomma i frukt och grönt är känt och har tidigare analyserats av EU:s referenslaboratorium för resthalter av bekämpningsmedel.

Riskerna för människa utvärderas för närvarande och Tyskland har lämnat ett förslag till Europeiska kemikaliemyndigheten

(ECHA) om att TFA ska klassificeras som reproduktionstoxiskt. EFSA genomför för närvarande en riskvärdering av TFA för att ta fram säkra exponeringsnivåer för människor.

Utifrån det vi vet i dag innebär den mängd TFA vi får i oss via mat och dricksvatten ingen hälsorisk, men det råder osäkerhet och det behövs mer kunskap för att bättre bedöma hur exponeringen ser ut i förhållande till eventuella risker. Livsmedelsverket följer därför de utvärderingar av TFA som görs av ECHA och EFSA. När de vetenskapliga underlagen finns tillgängliga kan Livsmedelsverket bedöma om det finns behov av riskhanteringsåtgärder. De gränsvärden som kan komma att sättas för nya PFAS-föreningar i livsmedel och för nya kategorier av livsmedel fastställs gemensamt i EU. Detta för att få bästa möjliga precision i och effekt av riskhanteringsåtgärderna för att på så vis åstadkomma en hög och gemensam skyddsnivå för konsumenterna på EU:s inre marknad.

I dagsläget finns inga ytterligare beslutade åtgärder men regeringen följer fortsatt frågan noga, dels för att bevaka att konsumenternas hälsa inte ska riskeras, dels för att i möjligaste mån förebygga att dricksvattenproducenterna, lantbrukarna och yrkesfiskarna ska drabbas av problem till följd av föroreningar med PFAS.

Stockholm den 22 januari 2025

Peter Kullgren